

Vedlegg 15

Konsekvensutredning for reindrift

Kommuneplanens arealdel 2024-2034

Selbu kommune, 31.05.2024

Innhold

Innhold	1
Sammendrag	2
1. Innledning	3
2. Konsultasjonsplikt og arealbrukskart	4
Konsultasjonsplikt og kommuneplan	4
Reindriftens arealbrukskart.....	4
3. Organisering, forvaltning og rettigheter	5
Distriktsstyret	5
4. Reinens adferd og syklus	6
Inngrep og forstyrrelser i reindriftsarealer.....	8
5. Plangrep i kommuneplanens arealdel 2024-2034	9
Hensynssone reindrift	9
Satsingsområder for fritidsbebyggelse	9
Tilbakeføring av arealer til LNFR	11
Spredt fritidsbebyggelse.....	12
6. Vurdering av konsekvenser	13
Influensområde.....	13
0-alternativet.....	13
Statusbeskrivelse	13
Vurdering av verdi.....	13
Vurdering av påvirkning	14
Vurdering av konsekvenser og konsekvensgrad.....	14
7. Reinbeitedistrikt i Selbu	16
8. Saanti sijte - Essand reinbeitedistrikt	17
Potensiale i dagens planverk og innspill i ny KPA innenfor Saanti sijtes grenser	18
Samla vurdering for Saanti sijte	22
9. Gåebrien sijte - Riast/Hylling reinbeitedistrikt.....	23
Potensiale i dagens planverk og innspill i ny KPA	24
Samla vurdering for Gåebrien sijte	25
10. Kilder.....	27

Sammendrag

I forbindelse med revideringen av kommuneplanens arealdel (KPA) for Selbu kommune 2024-2034 er det utarbeidet en konsekvensutredning for reindrift. Konsekvensutredningen ser på hva slags påvirkning den fremtidige fritidsbebyggelsen har på reindriftens bruk av arealer, både i gjeldende planverk og i forslaget til revidert KPA. Det er en svært omfattende hyttekultur i Selbu kommune som har negative konsekvenser på reinens adferd og bruk av arealer. Dette gjelder tap av beiteland gjennom utbygging av fritidsboliger og tilhørende infrastruktur, og ferdsele som genereres i og rundt områdene med fritidsbebyggelse.

I revideringen av KPA har Selbu kommune tatt stilling til hva som skal være satsingsområder for fritidsbebyggelse, og hvilke arealer som skal tilbakeføres til LNFR.

En stor del av arbeidet med revideringen av KPA er tilbakeføring av områder avsatt til fritidsbebyggelse til LNFR. Dette gjelder områder som ikke er detaljregulert. Plangrepet vil være positivt for hensynet til reindriften. Beregninger viser at antallet dekar avsatt til fritidsbebyggelse i hele kommunen er omtrentlig halvert. Herunder store områder innenfor reinbeitedistriktene.

Til tross for to forslag til omdisponering av arealformål innenfor hensynssone reindrift i områder med middels verdi, vurderes konsekvensene av planforslaget av KPA innenfor distriktsgrensene til Saanti sijte (Essand reinbeitedistrikt) å bli klart forbedret, sammenlignet med KPA 2014-2024. Dette er vurdert på bakgrunn av antallet spredte enkelttomter (88) og flater med formål fritidsbebyggelse som tilbakeføres til LNFR.

Omfanget av planforslaget av kommuneplanens arealdel innenfor distriktsgrensene til Gåebrien sijte (Riast Hylling reinbeitedistrikt) vurderes å være forbedret, i et område med middels til stor verdi. Dette gir konsekvensgrad noe forbedret miljøgevinst for delområdet.

1. Innledning

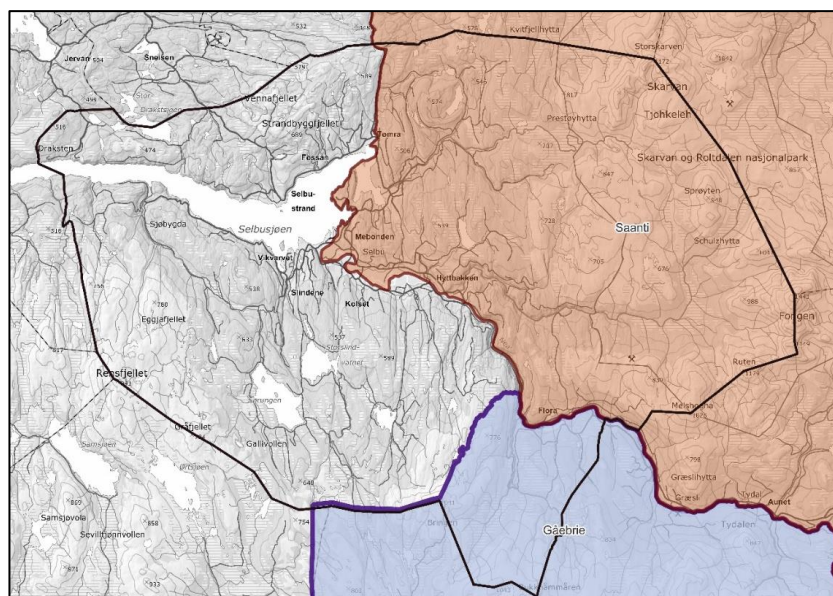
ILO-konvensjon nr. 169 artikkel 7 krever at konsekvenser av inngrep i samiske områder, herunder områder hvor det utøves reindrift, må være tilstrekkelig utredet før et eventuelt naturinngrep kan iverksettes. Vedtak av arealplaner må være basert på forsvarlige utredninger av virkningene for reindrifta, og ta tilstrekkelig hensyn til næringens behov for arealer. Dette kravet er fulgt opp i konsekvensutredningsforskriften til plan- og bygningsloven (MD, 2009d).

Et tiltak eller en plan innenfor et reindriftsområde, kan utløse krav om konsekvensutredning på bakgrunn av tiltakets eller planens virkning for reindrifta.

Dette dokumentet tar for seg reindriftas organisering og rettigheter, reindriftas flyttemønster og hva som er særverdiområdene deres. Videre omtales plangrep i revideringen av kommuneplanens arealdel (KPA), som bidrar til at hensynet til reindrifta ivaretas i planen, og hvilke forslag til omdisponering av arealformål som kan gi konsekvenser innenfor de to reinbeitedistriktene i kommunen. Det er også vurdert samlet belastning som følge av revidert KPA innenfor de to distriktene.

Konsekvensutredningen er utført av Johanna Marie Lien, arealplanlegger i Selbu kommune. Kommunens reinbeitedistrikter har kommet med innspill og vurderinger til dokumentet.

To reinbeitedistrikt ligger innenfor Selbus kommunegrenser: Saanti sijte (Essand reinbeitedistrikt) og Gåebrien sijte (Riast Hylling reinbeitedistrikt).

Figur 1 Distriktsgrenser for Saanti sijte (oransje) og Gåebrien sijte (blå)

2. Konsultasjonsplikt og arealbrukskart

Konsultasjonsplikt og kommuneplan

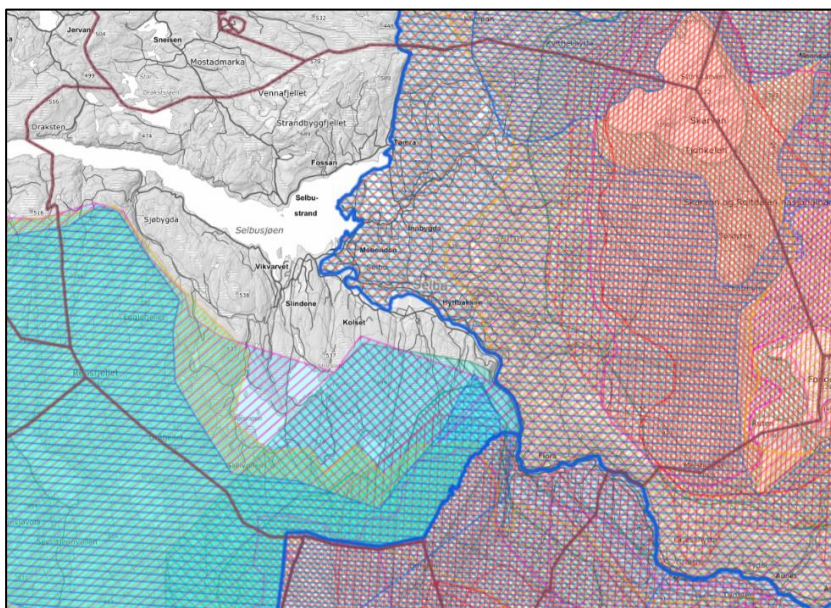
Konsultasjoner er mer enn retten til å bli hørt. Til forskjell fra høring, er formålet med konsultasjoner å oppnå enighet om det foreslåtte tiltaket, planen, forskriften e.l. Dette innebærer blant annet at det må være en reell dialog mellom partene gjennom utveksling av synspunkter og deling av nødvendig informasjon. Det er videre en forutsetning at samiske interesser kommer tidlig inn i prosessene, og at det ikke gjøres realitetsbeslutninger før konsultasjonene tar til (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2018).

I arbeidet med revideringen av kommuneplanens arealdel har Selbu kommune tatt initiativ til flere møter med reinbeitedistriktene i kommunen. Det er gjennomført et formøte, og to konsultasjonsmøter før 1.gangs behandling av planforslaget der ledere fra begge reinbeitedistriktene har vært til stede. Møtereferater er arkivert. Et tredje konsultasjonsmøte ble gjennomført 14.05.24, med Saanti sijte. Protokoll er vedlagt KPAs saksmaterialer. Kommunedirektøren har forsøkt flere ganger å initiere konsultasjonsmøte med Gåebrien sijte i mai 2024, før 1. gangs behandling av planen, men har ikke fått tilbakemelding om at dette var ønskelig.

I KPAs plankart er hensynet til reindriften ivaretatt gjennom LNFR-formålet, og gjennom hensynssone reindrift. Hensynssonen har retningslinjer som skal vektlegges ved planlegging innenfor hensynssonen. Hensynssonen er ikke et byggeforbud, men ved tiltak innenfor sonen skal hensynet til reindrifta vektlegges ekstra. Bestemmelsene knyttet til fritidsbebyggelse innenfor hensynssone reindrift er utarbeidet for å være hensynsfulle mot reindrifta.

Reindriftens arealbrukskart

Reindriftens arealbrukskart er dynamiske, og viser reindriftas egen registrering av arealbruk, både i og utenfor distriktsgrensene. Kartene i seg selv er ikke juridisk bindende. De har ikke vært gjenstand for politisk behandling, men er et visuelt verktøy for å se hva slags områder som er viktig for næringen. Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) forvalter reindriftskartene for

Figur 2 Kartutsnitt fra Nibio Kilden som viser årstidsbeite i Selbu, med distriktsgrenser i blå strek

Landbruksdirektoratet, og kartene er tilrettelagt i innsynsløsningen Kilden (LMD, 2022).

Kartene viser de ulike årstidsbeitene: vårbeite, herunder kalvingsland og oksebeiteland; sommerbeite, herunder høyereliggende områder og luftingsområder og lavereliggende sommerland; høstbeite, herunder høstbeite, tidlig høstvinterbeite og spredt brukte høstvinterbeiter; vinterbeite, herunder tidlig vinterland og senvinterland (LMD, 2022).

Alle områdene er inndelt i kategorier 1 og 2 som forteller hva som er kjerneområder, og hva som er viktige avlastningsområder. For eksempel er kjerneområdet for vårbeitet (Vårbeite 1) det arealet hvor simlene samler seg ved kalving. Vårbeite 2 er de områdene der bukkene og de dyrene som ikke bærer kalv er streifdyr i samme periode. Dette viser at begge arealene er viktige, men det mest sårbare er kategori 1. Samtidig er det også forskjell på hvor sårbar reinen er til de forskjellige årstidene.

3. Organisering, forvaltning og rettigheter

Det drives med reindrift i over 135 av landets kommuner. I 2020 var det om lag 215 000 tamrein i vårflokk i Norge, hvorav ca. 70% var i Finnmark.

Reindriften er organisert i sijter/siidaer. Dette er familiegrupper eller arbeidsfellesskap som samarbeider om de ulike oppgavene som inngår i reindriften. Siidaens sammensetning kan variere avhengig av klimatiske forhold, beitesituasjon og årstid. En siida består av en eller flere siidaandeler, hvor hver siidaandel har en ansvarlig leder.

Det samiske reindriftsområdet er delt inn i 82 reinbeitedistrikt, og det er reindriftsstyret som fastsetter inndelingen. Et reinbeitedistrikt utgjør en administrativ enhet for en eller flere siidaer.

Retten til å utøve reindrift gir rett til å la reinen beite i fjellet og annen utmark. Retten gjelder også tidligere dyrket mark og slåtte-eng, som ikke har tilknytning til bebodde områder eller dyrkede arealer i drift, med mindre disse områdene er holdt i hevd og/eller er i bruk som kulturbeite jf. reindriftsloven § 19 (LMD, 2022).

Flyttleier har et spesielt sterkt vern. Reindriftsutøvere har adgang til fritt og uhindret å drive og forflytte rein i de deler av reinbeiteområdet hvor reinen lovlig kan ferdes etter tradisjonelle flyttleier. Med til flyttlei regnes også faste inn- og avlastningsplasser for transport av reinen.

Distriktsstyret

Hvert reinbeitedistrikt har et distriktsstyre som representerer reindriftsinteressene i distriktet. Distriktsstyrets oppgaver er å ivareta reinbeiteressursene i distriktet i samsvar med lover og bruksregler.

Distriktsstyret skal utarbeide *bruksregler* for forvaltningen og bruken av distriktets ressurser. Bruksreglene skal sikre en økologisk bærekraftig ressursforvaltning og bl.a. inneholde regler om fordeling og sesongvis bruk av beiter, reintall, bruk av motoriserte kjøretøy og økonomiforvaltning.

Distriktsstyret skal også utarbeide en *distriktsplan/ driftsplan* som skal inneholde de opplysninger som er nødvendige for offentlig planlegging. Planen skal omfatte flyttmønstre, årstidsbeiter, fremkomst/transportmidler, gjerder/anlegg og evt. beitesoner. Kommunale og fylkeskommunale myndigheter skal gjøres kjent med planen før den vedtas.

Essand reinbeitedistrikt og Riast Hylling reinbeitedistrikt har driftsplaner fra 2014.

4. Reinens adferd og syklus

Oftest vil selve hoveddriftsmønsteret være stabilt fra år til år. Reindrift er en virksomhet som i liten grad er statisk. Den er preget av en indre dynamikk hvor naturforhold og reinens behov, og vaner styrer reindriftsutøverenes hverdag.

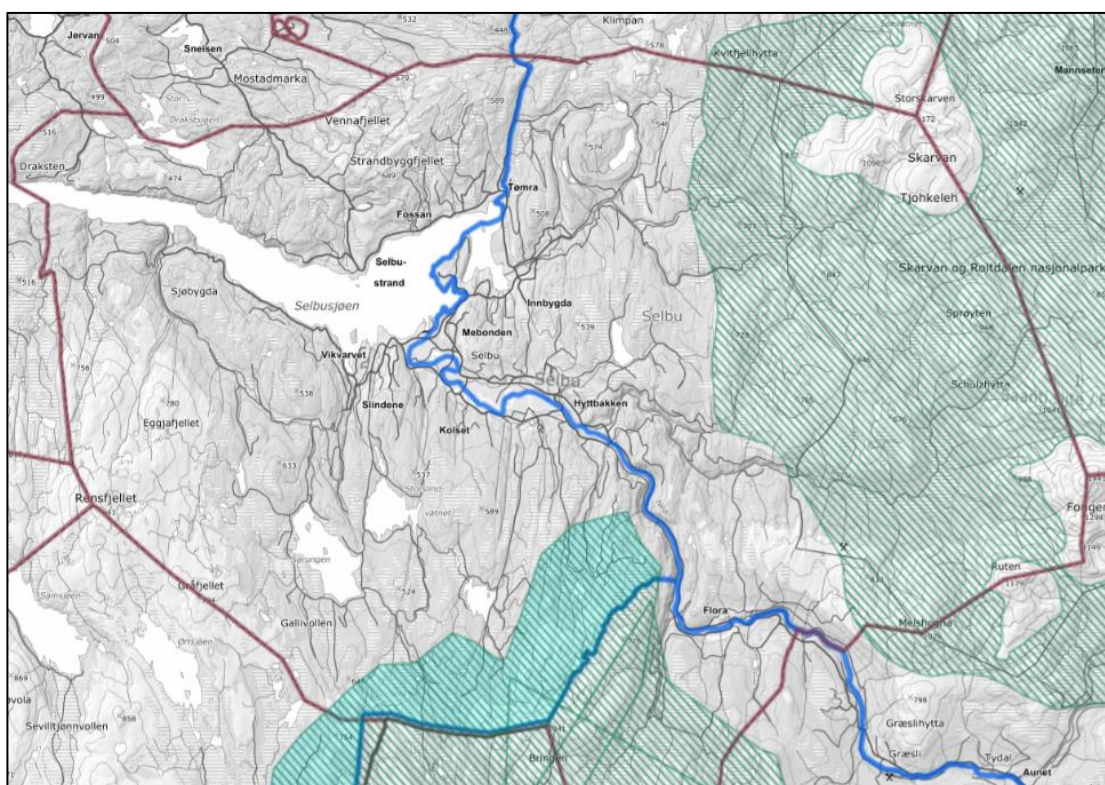
En økologisk balansert reindrift høster av de fornybare ressurser og setter i liten grad spor etter seg. Den er generelt arealkrevende i den forstand at betydelige områder med ulike kvaliteter er nødvendige gjennom året. Blant annet må det være tilgang på grøntbeiter om sommeren, og lavbeiter om vinteren. Flyttleier mellom årstidsbeitene er nødvendige. Det er behov for egnede arealer for kalving, merking og slakting.

Reinen er et flokklevende hjortedyr tilpasset de klimatiske forholdene vi har. Hovedflokken består av simler med kalver, mens bukkene i perioder holder sammen i egne grupper. I brunsttida om høsten oppløses bukkeflokkene, og bukkene forsøker å samle seg haremsflokker. Etter brunsten er bukkene i dårlig kondisjon. Bukkene mister geviret, mens simlene beholder sitt gjennom vinteren. Simlene får dermed høy status og førsterett til vinterbeitene. På våren skiller bukker og simler lag, bukkene trekker ned i liene, mens simlene føder kalvene i høyfjellet, der faren for rovdyrangrep er mindre. Ei simle i god kondisjon får vanligvis en kalv i året fra hun er to år. Er beiteforholdene vanskelige og kondisjonen blir nedsatt, reduseres kalvingsprosenten vesentlig.

Figur 3 Rein ved Prestøyan. Foto Unni Killi

I en beskrivelse av de sørlige sijtene er det naturlig å starte ved begynnelsen av et driftsår (1. april). Sijtene vil da være på vinterbeite, eventuelt på senvinterbeitet. Begynnende snøsmelting ved at beitene åpner seg på flyttleien og innenfor kalvingsområdet, vil utløse aktivitet ved at reinflokken samles og flyttes/transporteres til kalvingsområdet/sommerbeitet, eventuelt at reinen selv begynner trekking dit.

Figur 4 Registrert kalvingsland i Selbu, vist med grønn skravur, grønn-blått område viser arealbrukskart utenfor reinbeitedistriktets grenser.

I barmarkstiden er reinen som regel innenfor et geografisk avgrenset barmarksbeite, inntil snøforholdene gjør det mulig å samle reinen for slakt og eventuelt skilling. I løpet av tiden på barmarksbeitet vil normalt kalvene merkes i juli/august. Reinen er høyt til fjells på høysommeren for deretter, når nettene blir kjøligere, begynne å trekke ned til

lavereliggende områder. I noen distrikter vil reinen samles og flyttes inn på egne høstbeiteområder, mens det i andre distrikter vil være reinen selv som trekker mot andre beiteområder innenfor distriktet. Hele tiden vil tilgangen på mat være avgjørende for både naturlige trekk, og for eventuelle aktive flyttinger av reinen.

Før flytting mot vinterbeitene vil uttak av slaktedyr og skilling være viktige arbeidsoppgaver. Vel fremme på vinterbeiteområdene vil oppgaven for reindriftsutøvere være å tilrettelegge for best mulig utnyttelse av det sparsomme mattilbudet som vil være tilgjengelig om vinteren.

Inngrep og forstyrrelser i reindriftsarealer

Kontinuerlig forstyrrelse av reinen og permanente inngrep som hyttefelt, veier, kraftledninger og vindkraftanlegg kan føre til langvarige unnvikelseeffekter. Dette betyr at reinen reduserer bruken av områder nær inngrep og medfølgende forstyrrelser for å unngå stressituasjoner. For tamrein er det registrert redusert bruk av en 4-10 km bred sone fra hyttefelt. Hyttefelt er den type inngrep med påvist størst negativ effekt på rein, selv i perioder med lite trafikk og folk på hyttene. Mindre beite pr. rein er også en konsekvens. Simler og kalver tåler mindre enn bukker og ungdyr. På sikt kan kalveoverlevelsen bli redusert og dermed redusert produksjon (Norut NIBR rapport 2006:5).

Inngrep som veier og kraftlinjer kan også oppfattes som barrierer for reinen, spesielt for simler med kalv. Studier har vist at slike inngrep i trekkleier har redusert bruken og at beiteområder kan ha blitt avskåret (Norut NIBR rapport 2006:5). Veier som er brøytet om vinteren kan framstå som uoverkommelige grøfter dersom snømengden tilsier det. Likeså kan dype veggrøfter være en barriere å krysse for reinen.

I kalvingsperioden er det gjerne vanskelig å ferdes i fjellene siden det er midt i snøsmeltingen. Det er ikke kun hyttene i seg selv som er problemet i reinbeitedistriktene, men ferdselen som disse hyttene genererer kan også være forstyrrende. Da er det viktig å kanalisere ferdselen.

5. Plangrep i kommuneplanens arealdel 2024-2034

Hensynssone reindrift

Hensynssone reindrift er videreført fra KPA 2014-2024.

Innenfor distriktsgrensene til Saanti Sijte følger hensynssonen ca. kote 500. Dette innebærer at vårbeite (kalvingsland), sommerbeite, parringsland, store deler av tidlig høstvinderbeite, senvinterland, flyttleier, oppsamlingsplasser og de fleste trekkleier ligger innenfor hensynssonen. Vårbeite for okser og åringer, og viktig høstbeite til brunst ligger utenfor hensynssonen.

Innenfor distriktsgrensene til Gåebrien sijte, er hensynssonen lagt rundt vinterbeite og vårbeite. Arealene er viktige i kalvingsperioden. Det må tas ekstra hensyn til kalvingslandet, da reinen er ekstra sårbar i denne perioden, samtidig er det ofte uframkommelig i fjellet for folk på denne årstiden.

Satsingsområder for fritidsbebyggelse

I KPA 2014-2024 var fire områder omtalt som satsingsområder for fritidsbebyggelse. Med *satsingsområder* menes de områdene som er primærområder for hyttebygging i Selbu kommune. Områdene er ikke konkret avgrenset, omtrentlig avgrensing er vist i kart på side 10.

KPA 2014-2024 var disse kommunens satsingsområder:

- Sørungen og tilgrensende areal
- Østrungen og tilgrensende areal
- Hersjøen - Åtollen og tilgrensende areal
- Vekta - Børsjøen og tilgrensende areal.

Noen av disse områdene overlapper med hensynssone for reindrift. KPA 2024-2034s arealstrategi fastsetter at hensynssonen for reindrift skal videreføres i KPA 2024-2034. Overlappingen mellom satsingsområder for fritidsbebyggelse og hensynssone reindrift, svekker hensynssonen. Hensynssonen er ikke en byggeforbudssone, men viser områder der hensynet til reindriften skal vektlegges ekstra. Det vil være motstridende å ha satsingsområder for fritidsbebyggelse innenfor hensynssonen. Detaljplaner som åpner for fritidsbebyggelse innenfor hensynssonen vil fortsatt gjelde, og KPA kan fortsatt åpne for fritidsbebyggelse i områdene.

Satsingsområdene ligger i tilknytning til infrastruktur og veletablerte hyttefelt/større områder med fritidsbebyggelse. Ved å samle formål fritidsbebyggelse primært i disse områdene, vil KPA i mindre grad åpne for å ta hull på nye områder. Vurderingene i konsekvensutredningene vektlegger om formål fritidsbebyggelse ligger innenfor eller

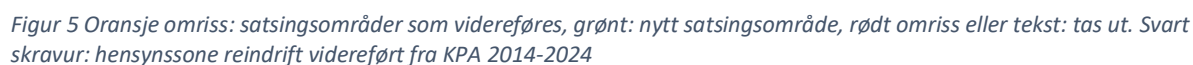
utenfor satsingsområdene, i tillegg til behovsvurderinger, naturverdier og nærhet til infrastruktur.

Forslag til nye statlige planretningslinjer for arealbruk og mobilitet er på høring vinteren/våren 2024. Forslaget har et eget punkt om fritidsbebyggelse, og hvordan dette bør planlegges i tida framover. Blant annet står det at fortetningspotensialet i fritidsboligområder bør kartlegges og utnyttes før det legges til rette for utvidelse og utbygging i nye områder. Videre at fritidsboligområder bør avgrenses mot sammenhengende natur-, villrein- og friluftsområder, kulturmiljøer og viktige områder for landbruk, reindrift og andre næringer. Utvikling av fritidsboligområder må ses i sammenheng med eksisterende og framtidig behov for infrastruktur og tjenestetilbud.

På bakgrunn av dette er kommunens satsingsområder for fritidsbebyggelse endret i ny KPA:

- **Sørungen og omegn.**
- **Østrungen og omegn.**
- Hersjøen - Åtollen får nytt navn: **Hersjøen.**
Bakgrunnen for dette er at Åtollen ligger innenfor hensynssone reindrift.
- **Damtjenna og omegn** tas inn som nytt satsingsområde. Damtjenna hyttegrennd er etablert som et område for høystandard fritidsbebyggelse, og området ligger utenfor reinbeitedistriktene i kommunen.
I tillegg til etablert hyttegrennd er det mange innspill til fritidsbebyggelse i området, og Det faste utvalg for plansaker har tidligere fastsatt planprogram for detaljregulering Torsåsen hyttegrennd (sak 42/2022, 18.10.2022) som legger opp til en omfattende hytteutbygging.

Vekta - Børsjøen og tilgrensende areal regnes ikke lengre som et satsingsområde fordi det inkluderer relativt store områder i kommunen, som i dag består av noe spredt plassering av mindre hyttefelt uten god tilrettelagt infrastruktur. Vekta – Børsjøen ligger hovedsakelig innenfor hensynssone reindrift, og nært naturvernområdet Stråsjøen-Prestøyan og nasjonalparken Skarvan - Roltdalen.

En stor del av arbeidet med revideringen av KPA er tilbakeføring av områder avsatt til fritidsbebyggelse til LNFR. Dette gjelder områder som ikke er detaljregulert. Bakgrunnen for dette plangrepet er ønsket om at det er aktuelle områder, i tråd med kommunens ønskede arealutvikling, som er avsatt til formålet. Dette vil også kunne åpne for å omdisponere nye og mer aktuelle områder til fritidsbebyggelse. Grepet vil være positivt for hensynet til reindriften. Beregninger viser at antallet dekar avsatt til fritidsbebyggelse i hele kommunen er omtrentlig halvert.

Spredt fritidsbebyggelse

I områdene innenfor Saanti sijte er det i dag ca. 200 registrerte fritidsboliger som regnes som spredt fritidsbebyggelse (ikke i regulert i et tettere hyttefelt), Gåebrien sijte har ca. 20. Disse tallene er også setervoller som er søkt og godkjent omdisponert. I denne planprosessen er det gjort klart at det ikke er et ønske om å videreføre praksisen med spredt fritidsbebyggelse, men dagens bruk skal like vel ivaretas.

I KPA 2014-2024 ble det gjort et plangrep der kommunen ble inndelt i tre soner: sone for fritidsbebyggelse i hensynssone reindrift (HA), sone mellom hensynssone reindrift og bygdanær fritidsbebyggelse (HB), og bygdanær fritidsbebyggelse (HC). Dette grepet er videreført i KPA 2024-2034. Området som er innenfor hensynssone reindrift har klare bestemmelser som skal regulere utbyggingsmønster for fritidsbebyggelse i hensynssonen noe strengere enn utenfor sonen. Eksisterende fritidsbebyggelse som ligger spredt er markert med en oransje prikk, arealformål nåværende fritidsbebyggelse i plankartet. Det vil i praksis si at det er et byggeområde på en radius på 20 meter rundt den eksisterende hytta. I revideringen av kommuneplanens arealdel er det fjernet 88 tomter innenfor Saanti sijtes distriktsgrenser. Dette vil si at ny KPA i mye mindre grad åpner for spredt fritidsbebyggelse.

6. Vurdering av konsekvenser

En konsekvensvurdering skal forsøke å klargjøre hvilke virkninger og konsekvenser et tiltak eller en plan kan medføre for bestemte verdier eller interesser i et område.

Konsekvensutredningen som følger, benytter metoden i Statens vegvesens Håndbok V712 (SVV 2018). Konsekvensutredningen i dette dokumentet følger metodebeskrivelsen i KU reindrift for Lierne kommune, utført av Naturrestaurering i 2017.

Influensområde

Et tiltaks influensområde er det området hvor tiltakets virkninger (direkte og indirekte) vil kunne merkes. Inngrep som legger permanent beslag på arealer regnes som direkte virkninger. Dette kan være fritidsboliger, og deres tilhørende infrastruktur. Indirekte tap av beiteareal kan skje ved at reinen helt eller delvis unngår områder i nærheten av inngrepet, eller når det utbygde området virker som en barriere som hindrer naturlig trekk til andre områder. Influensområdet inkluderer arealene reinen helt eller delvis unnviker på grunn av tiltakene eller ferdseien som følger av disse.

0-alternativet

Konsekvensene av utbyggingen vurderes i forhold til forventet tilstand i området dersom forslagene til nye arealformål ikke realiseres. Dette kalles 0-alternativet. For 0-alternativet legges eksisterende inngrepssituasjon og godkjente fremtidige planer (som ikke er bygget per dags dato) til grunn.

Statusbeskrivelse

Statusbeskrivelsen beskriver beitegrunnlag og bruksfrekvens for reinen i områdene som kan bli påvirket av tiltaket. Dette danner grunnlaget for vurdering av influensområdets verdi og omfanget av utbyggingen. I beskrivelsen vurderes beitegrunnlag og bruksfrekvens. Disse faktorene er spesielt viktige:

- Kalvingsområder
- Vinterbeiter
- Minimumsbeiter (beiterressurser som det er mangel på i et område).

Vurdering av verdi

Et områdes verdi vurderes på bakgrunn av ressurser og verdier innenfor distriktenes areal, og hvilken funksjon de forskjellige delene av området har. De verdisatte områdene vurderes etter en tredelt skala: Liten – Middels – Stor. For eksempel vil arealer som er lite i bruk få liten verdi, mens mye brukte kalvingsområder får stor verdi, siden disse er spesielt viktige for kalvenes overlevelse. Områder med mye menneskelig aktivitet eller fritidsboliger med

tilhørende anlegg kan medføre at områder har lavere verdi, fordi tiltakene kan føre til at reinen allerede unnviker disse arealene på grunn av forstyrrelser.

Tabell 1 – vurdering av verdi

Kilde	Liten verdi	Middels verdi	Stor verdi
Statens vegvesen Håndbok V712 (SVV 2018)	Reindriftsområder med lav bruksfrekvens. Reindriftsområder med vanskelig tilgjengelighet.	Reindriftsområder med middelse bruksfrekvens. Årstidsbeiter som brukes fast hvert år, men som ikke er minimumsbeiter.	Reindriftsområder med høy bruksfrekvens. Beiteressurser som det er mangel på i et område (minimumsbeite). Kalvingsland, parringsland, flytt- og trekkleier, samlingsområder.

I områder med ikke-reversible inngrep vurderes arealene til å ha redusert verdi for reindriften. Et områdes verdi vurderes som «stor» dersom det oppfyller ett eller flere av de nevnte kriteriene i kolonnen «stor verdi» i Tabell 1 ovenfor, «middels» dersom det oppfyller ett av kriteriene i kolonnen «middels verdi» osv.

Vurdering av påvirkning

Vurderingen innebærer å se på hvordan utbyggingen kan påvirke reinsdyrene og reindriften.

Det gjøres det vurderinger av omfanget av:

- Direkte arealbeslag og tap av beite
- Indirekte arealbeslag (dvs. forstyrrelsessone utenfor tiltaket)
- Fragmentering, fare for barrieredanninger/sperring av trekkveier
- Samlet belastning, dvs. virkningen av tiltaket i kombinasjon med andre menneskeskapte forstyrrelser innenfor distriktene.

Omfanget vurderes etter en 5-delt skala:

Påvirkning

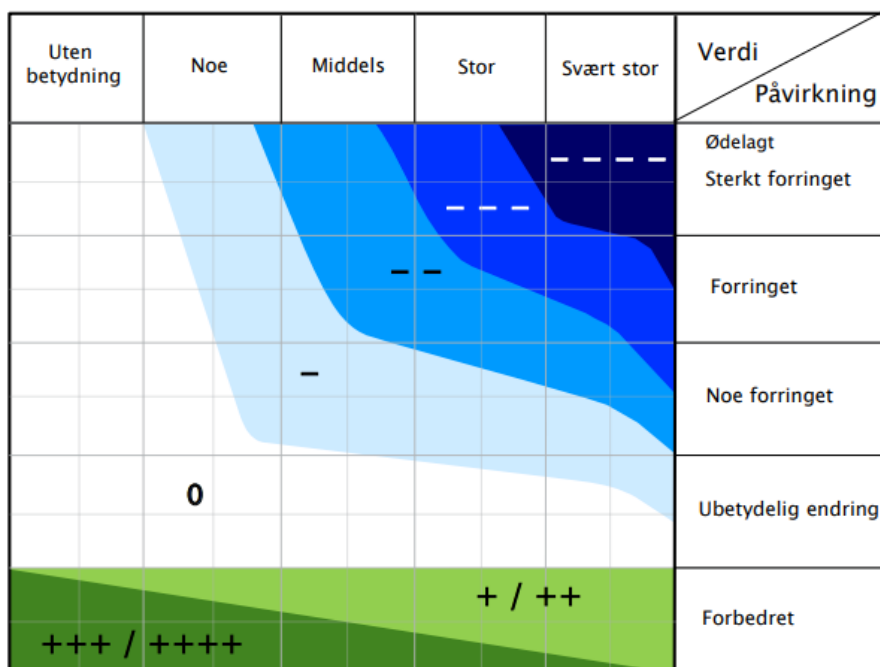
Sterkt forringet	Forringet	Noe forringet	Ubetydelig endring	Forbedret
------------------	-----------	---------------	--------------------	-----------

Vurdering av konsekvenser og konsekvensgrad

Ved vurdering av konsekvens sammenstilles verdi og påvirkning. Utbygging kan medføre ulike konsekvenser for reinbeitedistriktene som berøres. Dette er avhengig av terreng, områdenes funksjon for dyrene og hvordan forstyrrelser varierer over tid. Sannsynlige konsekvenser basert på disse faktorene beskrives, og konsekvensgraden angis der de

berørte områdene. Konsekvensgrad framstilles i en konsekvensvifte, og vurderes ut fra skala i figur 7.

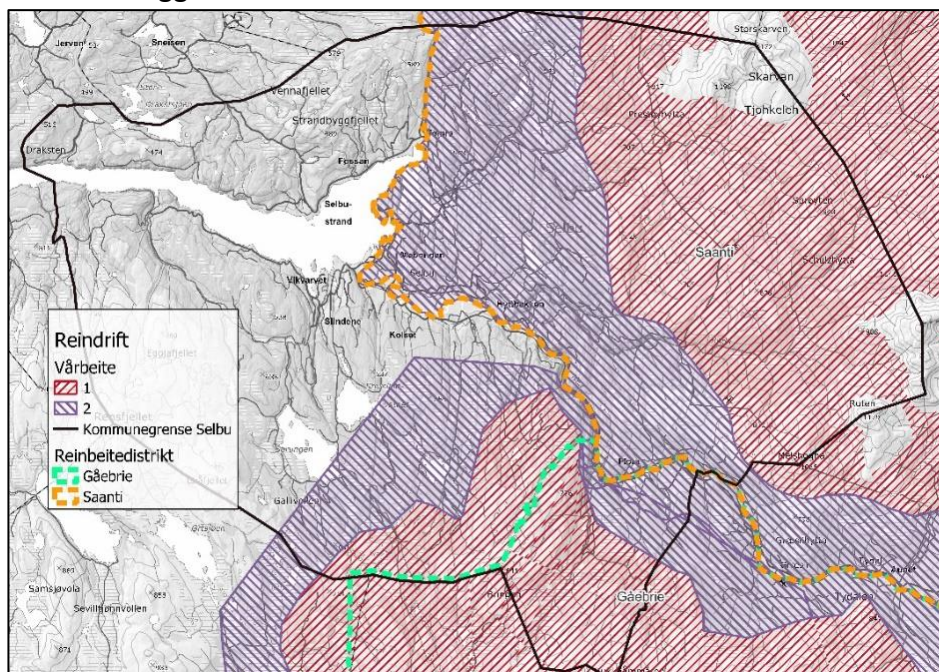
Figur 6 Konsekvensvifte

Skala	Konsekvensgrad	Forklaring
----	4 minus (----)	Den mest alvorlige miljøskaden som kan oppnås for delområdet. Gjelder kun for delområder med stor eller svært stor verdi.
---	3 minus (---)	Alvorlig miljøskade for delområdet.
--	2 minus (--)	Betydelig miljøskade for delområdet.
-	1 minus (-)	Noe miljøskade for delområdet.
0	Ingen/ubetydelig (0)	Ubetydelig miljøskade for delområdet.
+ / ++	1 pluss (+) 2 pluss (++)	Miljøgevinst for delområdet: Noe forbedring (+), betydelig miljøforbedring (++)
+++ / +++++	3 pluss (+++) 4 pluss (++++)	Benyttes i hovedsak der delområder med ubetydelig eller noe verdi får en svært stor verdiøkning som følge av tiltaket.

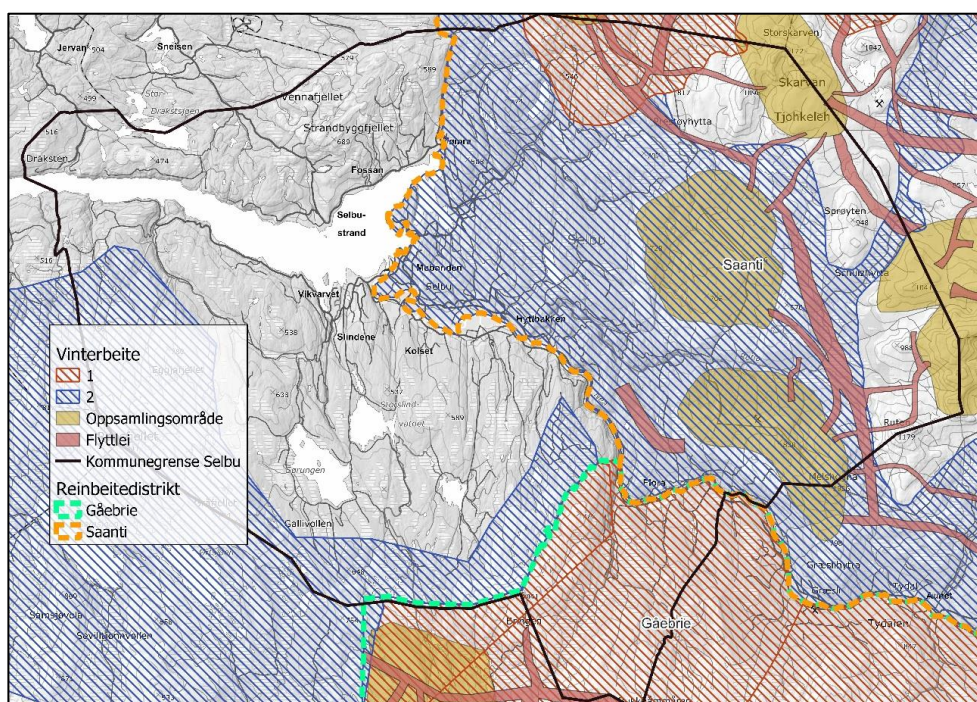
Figur 7 Skala og veiledning for konsekvensutredning

7. Reinbeitedistrikt i Selbu

Saanti sitje (Essand reinbeitedistrikt) og Gåebrien sitje (Riast/Hylling reinbeitedistrikt) har rettigheter i Selbu. Begge har vinterbeite i Femund reinbeitedistrikt.

De viktigste arealinteressene for reindrifft i Selbu er knyttet til vårbeite 1 som er kalvingsland, vinterbeite 1 og 2, flytte- og drivingsleier og reindrifftsanlegg. Disse kartutsnittene viser arealer registrert i reindriftras arealbrukskart, både innenfor og utenfor beitedistriktenes grenser.

8. Saanti sijte - Essand reinbeitedistrikt

Distriktet ligger øst i kommunen og driver innen kommunene Stjørdal, Meråker, Selbu og Tydal. Dette reinbeitedistriktet er det største innenfor Selbu kommune, grensen går langs Tømraelva, Selbusjøen og Nea.

Saanti sijte er et helårsdistrikt, men blir i hovedsak brukt som sommerbeitedistrikt (Distriktsplan Essand reinbeitedistrikt 2014). Vinterbeitene i dette området er dårlig fordi det er mye snø og fare for nedising. Under spesielle forhold kan distriktet brukes hele året. Vinterbeiteområdet er i Femunden reinbeitedistrikt. Områdene i Roltdalen har en rik urte og grasproduksjon og egner seg meget godt til vår, sommer og tidlig høstbeite.

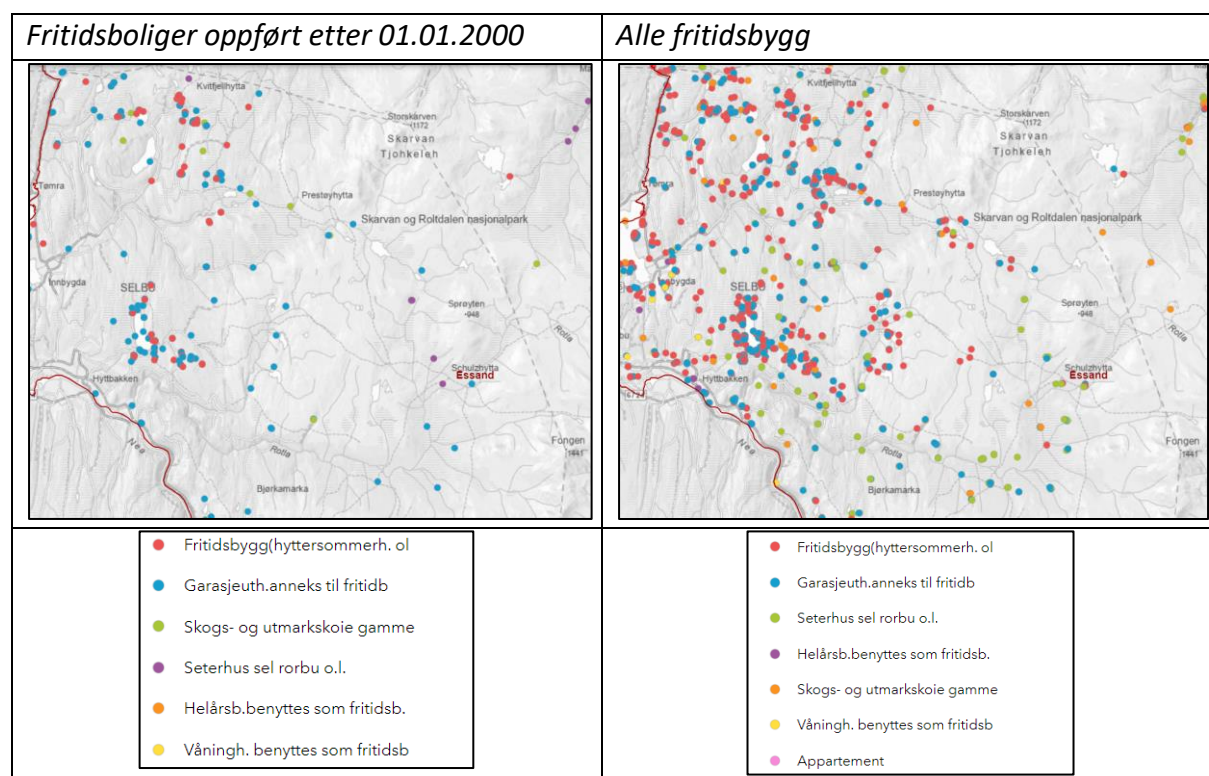

Figur 8 Kvern fjellvatnan. Foto Åse Sofie Winther

Tradisjonelt begynner reindriftsåret medio april, når Saanti sijte kommer flyttende med flokken fra områdene rundt Femund. Disse sesongbestemte flyttingene mellom vinter- og sommerbeite varierer ut fra vær- og føreforhold, men flyttveiene blir stort sett fulgt likens fra år til år. På våren og forsommeren flytter flokkene til Sondalen og Skrøydalen eller mot Stordalssiden, avhengig av vær- og føreforhold. Det er i disse områdene det blir tidligst bart. Der sprer flokkene seg over et stort område fra Skarvan og sør til Ruten. I alle disse områdene foregår kalving. Etter kalving trekker simle og kalv ned i lavereliggende områder i Stordalen, Torsbjørkdalen og Roltdalen, og langs Garbergelva. Utover sommeren beiter reinen seg gradvis oppover ettersom snøen forsvinner (Brandsfjell 1999). I juli måned er det tid for kalvmerking, og da samles hele flokken til den store beitehagen ved Skarpdalen. Skarpdalen ligger øst for Fongen. En stor del av reinen samler seg selv i fjellpartiene mellom Fongen og Skarvan. Etter at all reinen er samlet i disse områdene drives den mot beitehagen for merking av kalvene. Etter at kalvene er merket, sprer reinen seg over hele distriktet. Om høsten blir reinen samlet i området rundt Melshogna, Kvern fjellet, Skarven og områdene mot Ytteråsen, før den drives videre til førbrunstslakting ved Skarpdalen. Etter slaktingen samles den resterende reinen vestover fra Skarpdalen mot Kvern fjellet og Skarven-området. Når brunsten er ferdig på senhøsten slipper bukkene simleflokkene, og en god del av flokken trekker sørover. Reinen er da samlet i store flokker. På denne tiden blir reinen gjetet og oppholder seg i de sentrale delene av Skarvan og Roltdalen nasjonalpark, og lengre nord- og vestover. Reinen befinner seg i dette området helt til snø og isforholdene på innsjøene

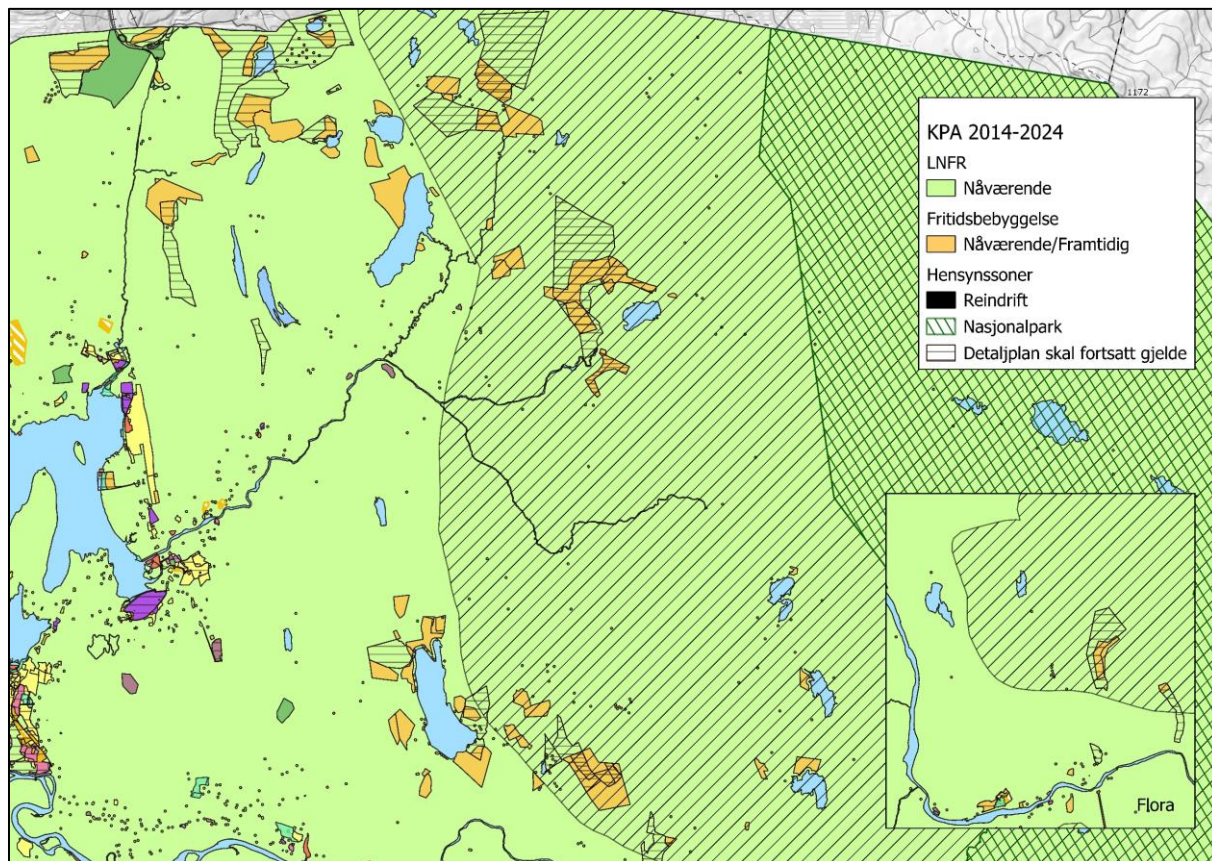
muliggjør flytting til vinterbeite ved Femund (Forvaltningsplan for Skarvan og Roltdalen nasjonalpark).

I kartutsnittene under ser man til venstre plassering av fritidsboliger bygd etter år 2000. Til høyre ser man alle fritidsboliger som er bebygd. Etter år 2000 er det i hovedsak anneks/uthus/garasje som har blitt oppført i områder som er viktig for reindrifta. Oppføring av hytter har i hovedsak skjedd ved Hersjøen, og mellom Vekta og grensa mot Stjørdal.

Potensiale i dagens planverk og innspill i ny KPA innenfor Saanti sijtes grenser

I gjeldende detaljplaner er det et potensiale på ca. 60 nye fritidsboliger nord i distriktet, i områdene mellom Selbuskogen skisenter til Vekta og omegn. Av disse ligger reguleringsplanene Borsetlia, Uglan Søndre, Tuva og Vekta innenfor registrert kalvingsland, med til sammen åtte ubebygde tomter. Reguleringsplanene Holmbakken hyttfelt og Gråvassåsen ligger 1,5-2,5 km i luftlinje fra registrert kalvingsland, og 1-2 km i luftlinje fra registrert flyttlei. De sistnevnte planene ligger også innenfor registrert servinterland. I disse detaljplanene er det 15 ledige hyttetomter. Områdene består av nokså spredt fritidsbebyggelse.

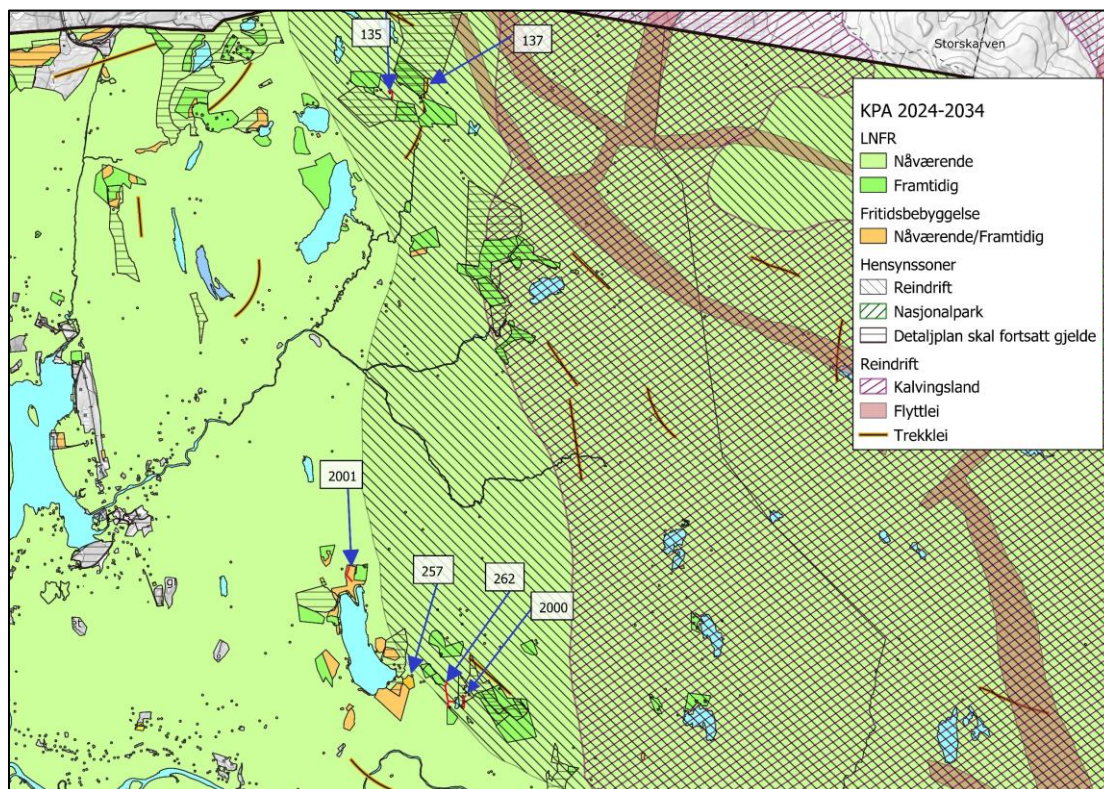
Figur 9 Utsnitt av KPA 2014-2024

De nordligste områdene i kommunen innenfor hensynssone reindrift vurderes til å i utgangspunktet ha høy verdi, særlig som kalvingsland og som vinterbeite 1. Ut fra opplysninger fra reindriften selv er også områdene vest for Børsjøen viktige beiteområder, på grunn av vegetasjon og terreng. Ettersom områdene er påvirket av spredt fritidsbebyggelse, infrastruktur og tilhørende ferdsel er verdien noe påvirket. Ferdsel fra disse områdene kanaliseres i større grad langs merkede stitraseer østover mot Skarvan og Roltan nasjonalpark. Dette er også områder som er viktige for reindriften, og som kan føre til indirekte arealbeslag gjennom økt ferdsel fra hytteområdene.

Sett i forhold til KPA 2014-2024, vurderes ny KPA som en forbedring. Bakgrunnen for dette er valg av satsingsområder, områder som kan fortettes, færre spredte tomter for fritidsbebyggelse og mengden formål fritidsbebyggelse som tas ut av planen. De to forslagene som er konsekvensutredet (135 og 137) vil føre til at områdene blir *forringet*, særlig fortetting av tomter ved Gråvassåsen. Likevel vurderes samla belastning for reindriften som forbedret, sammenlignet med KPA 2014-2024.

Påvirkning

Sterkt forringet	Forringet	Noe forringet	Ubetydelig endring	<u>Forbedret</u>
------------------	-----------	---------------	--------------------	------------------

Figur 10 Forslag til nye formål vist med blå pil og KU-nummer

I Områdene fra Hersjøen og sørover til Flora ligger et potensiale på ca. 95 tomter for fritidsbebyggelse. Ingen av disse ligger innenfor registrert kalvingsland. De ledige hyttetomtene ligger hovedsakelig rundt Hersjøen. Noen ligger på Åtollen, og noen nord for Flora. Like nord for Flora ligger detaljplan Bangsetlia med to ubebygde hyttetomter i kanten av registrert flyttlei.

Områdene fra Hersjøen og sørover til Flora ligger lengre fra viktig kalvingsland og flyttleier, sammenlignet med utbygging i de nordligste delene av kommunen. Ut fra opplysninger fra reindriften er det viktig beiteland ved Hersjøen: vårbeite for okser og årringer, og høst- og tidlig vinterbeite for simler etter brunst – Og spesielt om det er barmark lenge og lite snø. Områdene vurderes til å ha middels verdi på grunn av avstand til de viktigste områdene for reindriften. Ferdsel fra disse områdene kanaliseres i større grad langs merkede stitraseer østover og nordøstover mot Skarvan og Roltan nasjonalpark. Dette er også områder som er viktige for reindriften, og etablering av flere fritidsboliger kan føre til indirekte arealbeslag gjennom økt ferdsel fra hytteområdene.

Store områder er tilbakeført til framtidig LNFR innenfor distriktsgrensen, og svært få innspill er foreslått tatt inn i ny KPA. For å vise hvilke planområdet det ikke skal åpnes for fortetting i, er formålet under skravuren «detaljplan skal fortsatt gjelde» vist med LNFR formål.

Til sammen tilsvarer dette 5 261 dekar av fritidsbebyggelse tilbakeført til LNFR. Det er 88 spredte enkelttomter som er tilbakeført til LNFR.

I kartutsnittet under er nye innspill i, og i nærheten av, hensynssone reindrift vist med blå pil. Dette gjelder innspill adkomstveg 135 Vassdalen, fritidsbebyggelse 137 Gråvassåsen, fritidsbebyggelse 257 Grimsmyra, adkomstveg 262 Åtolltjenna, adkomstveg 2000 Åtolltjenna og adkomstveg 2001 Hersjøliene.

Adkomstvegene er kortere traseer som skal ha tilknytning til eksisterende fritidsboliger. KPA åpner ikke for flere fritidsboliger i tilknytning til vegene, med unntak av 2001 Hersjøliene. Denne vegen ligger i område avsatt til fritidsbebyggelse, utenfor hensynssone reindrift. De øvrige veglinjene er foreslått i LNFR-formål fram til eksisterende hytter. Ingen av disse vegtraseene ligger i områder der adkomstveg brøytes i vinterhalvåret.

137 Gråvassåsen er en videreføring av formål fritidsbebyggelse fra KPA 2014-2024, med åpning for fortetting innenfor planområdet til gjeldende detaljplan Gråvassåsen. KPA åpner for syv nye tomter i området.

257 Grimsmyra ligger innenfor satsingsområde for fritidsbebyggelse, Hersjøen. Innspillet ligger nært eksisterende infrastruktur og andre fritidsboliger. Området ligger utenfor hensynssone reindrift.

Et område for fritidsbebyggelse ved Langåsvollen videreføres fra KPA 2014-2024 innenfor hensynssone reindrift. Området er redusert fra 240 dekar til ca. 39 dekar, i tillegg til eksisterende bebyggelse i området.

Sett i forhold til KPA 2014-2024 vurderes ny KPA som en forbedring, med tanke på valg av satsingsområder, områder som kan fortettes, færre spredte tomter for fritidsbebyggelse og mengden formål fritidsbebyggelse som tas ut av planen. De to forslagene som er konsekvensutredet innenfor hensynssone reindrift øst for Hersjøen (262 og 2000) vil ikke ha negativ påvirkning på reindriften ettersom vegtraseene foreslås i områder med eksisterende bebyggelse. Forslag 257 er nytt område for fritidsbebyggelse, som kan føre til økt ferdsel østover i viktige områder for reindriften.

Påvirkning

Sterkt forringet	Forringet	Noe forringet	Ubetydelig endring	<u>Forbedret</u>
------------------	-----------	---------------	--------------------	------------------

Samla vurdering for Saanti sijte

Noen av innspillene innenfor hensynssonen vil komme i kontakt med områder som er viktige for reindrifta, også ferdselen fra nye fritidsboliger vil mest sannsynlig berøre områder som er viktige. Ferdselen er godt kanalisert i disse områdene, og vil være til stede uansett.

Samlet er områder som tilbakeføres til LNFR, og begrensningen i muligheten for fortetting i gjeldende detaljplaner, mye større enn de tiltakene som er tatt inn i revidert KPA.

På bakgrunn av dette vurderes det at den samlede ferdselen av planforslaget ikke vil øke, sammenlignet med KPA 2014-2024.

I ny KPA er områdene Vekta – Børsjøen og omegn ikke lengre regnet som satsingsområde for fritidsbebyggelse. Bakgrunnen for dette er at dette gjelder relativt store områder i kommunen, som i dag består av noe spredt plassering av mindre hyttefelt uten god tilrettelagt infrastruktur. Vekta – Børsjøen ligger hovedsakelig innenfor hensynssone reindrift, og nært naturvernområdet Stråsjøen-Prestøyan og nasjonalparken Skarvan - Roltdalen. Dette medfører at færre områder er foreslått inn i ny KPA.

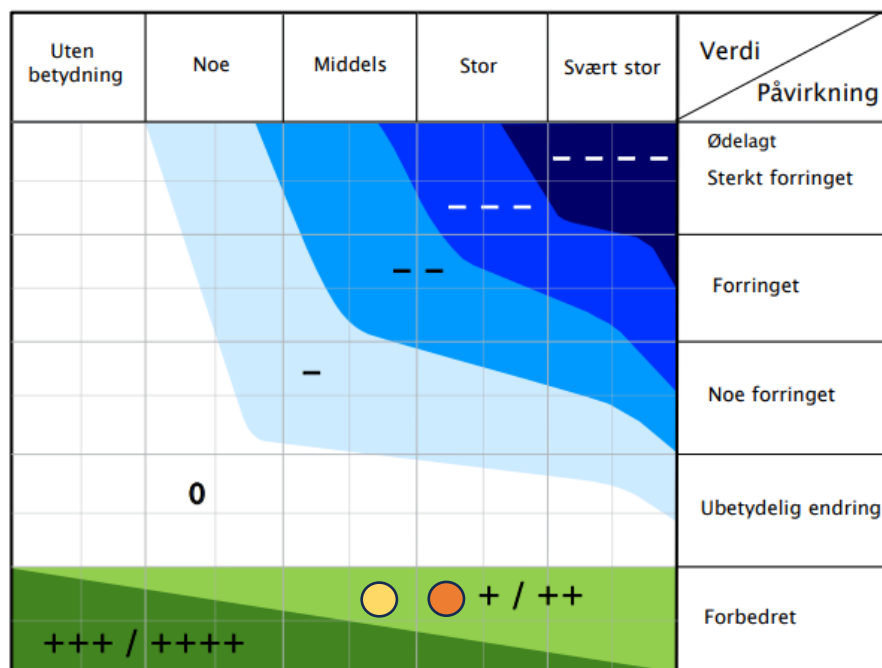
Indirekte effekt vil i dette området være ferdsel fra Vekta sommerstid. Så lenge det er bilveg frem til hyttene kan det være en mulighet at de tar bilen og kjører til et annet utgangspunkt. Ellers vil det bli økt snøskootertrafikk så lenge det ikke er vinterbrøytet.

Den kumulative effekten er den samlede ferdselen i hele dette området. Siden ferdselen er så godt tilrettelagt vil det være mindre forstyrrende for rein, enn om all ferdsel foregår tilfeldig.

Selv om arealene som er tatt inn i ny KPA kan føre til noe forringelse av reinbeiteinteressene i deler av området, vurderes planen som en klar forbedring for reindrifta sammenlignet med KPA 2014-2024.

Påvirkning

Sterkt forringet	Forringet	Noe forringet	Ubetydelig endring	<u>Forbedret</u>
------------------	-----------	---------------	--------------------	------------------

- Stjørdalsgrensa - Hersjøen
- Hersjøen - Flora

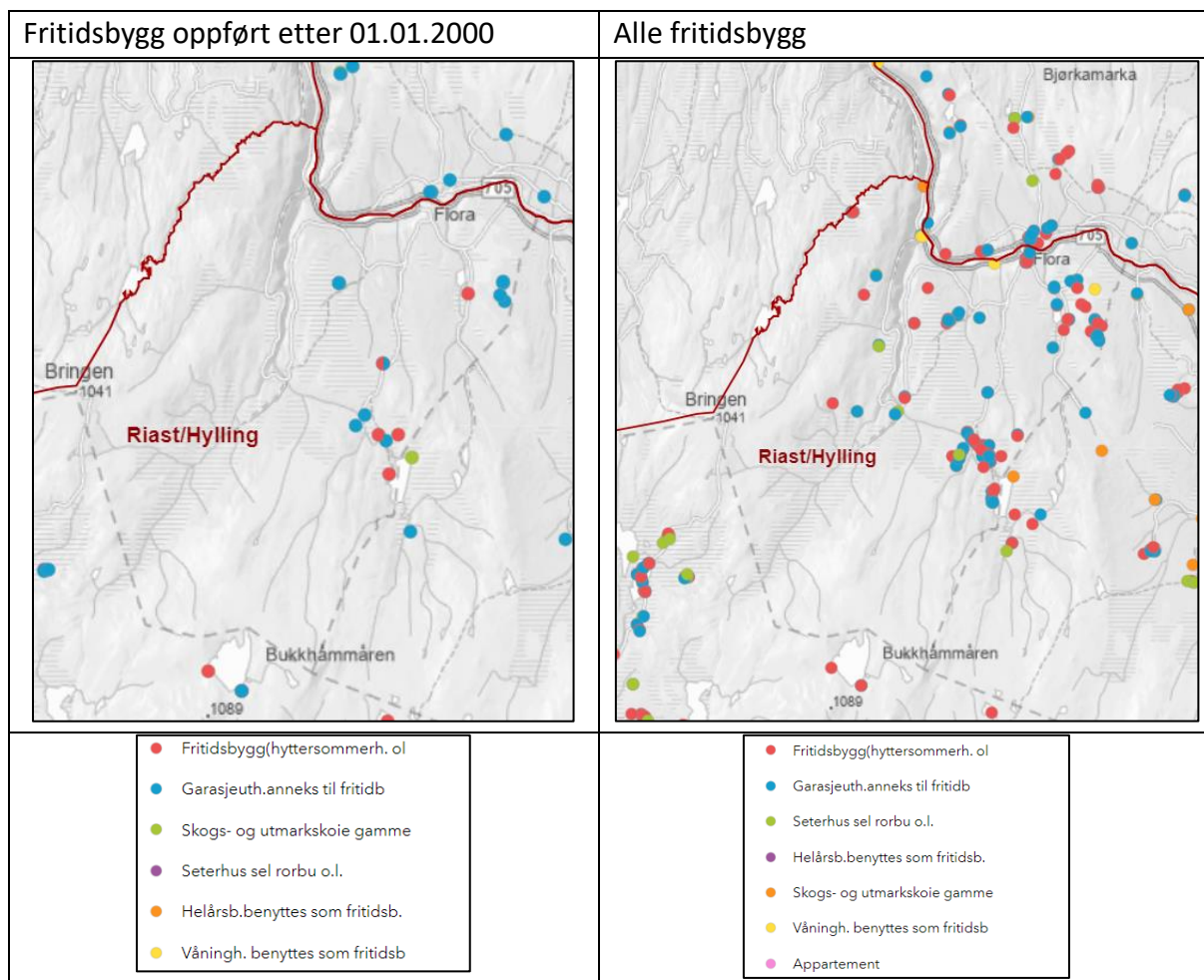
I snitt vurderes omfanget av planforslaget for kommuneplanens arealdel innenfor distriktsgrensene til Saanti sijte (Essand reinbeitedistrikt) å være noe forbedret (+) i områder med over middels verdi, sammenlignet med dagens. Dette gir konsekvensgrad noe til betydelig miljøforbedring for delområdet. Antallet spredte enkelttomter (88) og flater med formål fritidsbebyggelse som tilbakeføres til LNFR gjør at KPA 2024-2034 er en klar forbedring for reinbeiteinteressene.

9. Gåebrien sijte - Riast/Hylling reinbeitedistrikt

Distriktet ligger sør for Flora, og driver innen kommunene Selbu, Holtålen, Tydal og Røros. Områdets yttergrense går langs sørsiden av kommunegrensen mellom Selbu og Holtålen, uten at det kommer på Selbusiden her. Fra Bringen går det ned til Litjkalvsjøen og langs Renåa helt til elva Nea. Vinterbeite og vårbeite er innenfor kommunegrensen. Dette landet er viktig i kalvingsperioden.

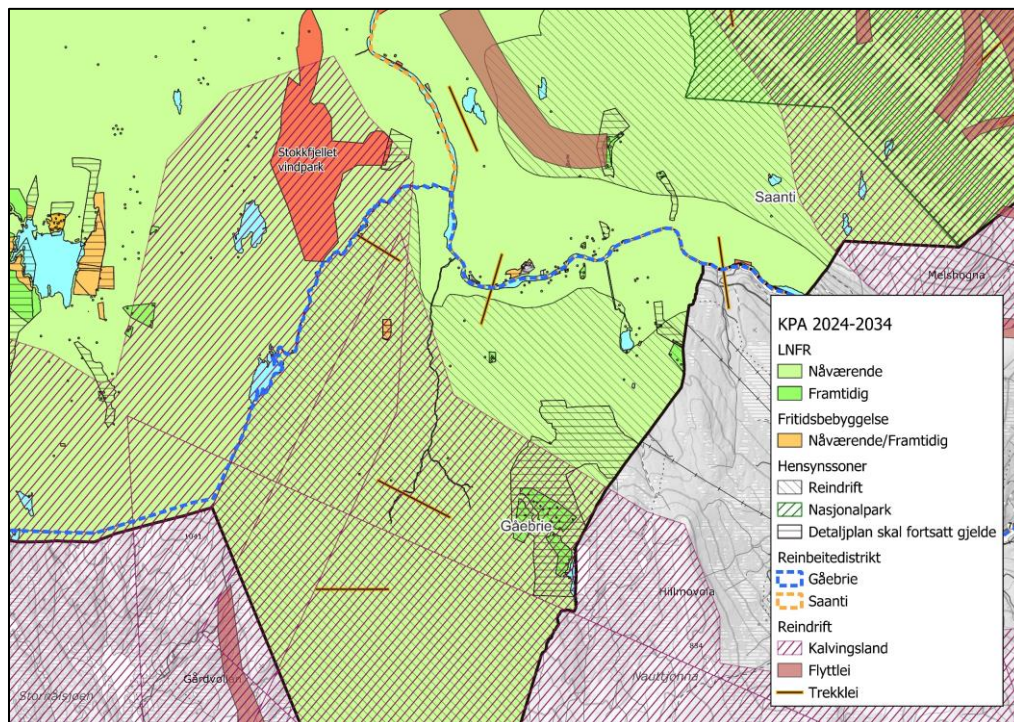
Fritidsbebyggelse som kan føre til ferdsel inn i Gåbrien sijte ligger ved Sørungen og Østrungen. Begge disse områdene ligger mer enn 5.5 km i luftlinje fra distriktsgrensa. Forskjellen på ferdsel i disse områdene sammenlignet med områdene Vekta/Børsjøen og Hersjøen (Saanti sijte) er at ferdsel ikke er tilrettelagt på samme måte. Det blir kjørt noen skiløyper fra noen av hytteområdene, men ikke i et like stort omfang som Hersjøen og Vekta/Børsjøen. Sommertrafikken er også mindre kanalisert, men et viktig turmål for mange

er Bringen. Dette er et fjell som mange bruker, også de som ikke har hytte i området. Det er ingen tendens til stor ferdsel sør og øst for Bringen.

Potensiale i dagens planverk og innspill i ny KPA

I gjeldende detaljplaner er det et potensiale på fire nye fritidsboliger innenfor distriktet, sør for Flora. Disse ligger i detaljplanene Flakne og Haugen. Detaljplan Flakne ligger innenfor registrert kalvingsland og vinterbeite. Haugen ligger innenfor registrert vinterbeite.

Figur 11 Utsnitt av plankart for KPA 2024-2034

Østrungen er hytteområdet som ligger nærmest Gåebrien sijtes distriktsgrenser. Rundt hele Østrungen er det ca. 90 ledige hyttetomter i gjeldende detaljplaner. Like øst for Stokkfjellet vindpark ligger detaljplan Julsettjern med syv ledige tomter.

Flere områder er tilbakeført til framtidig LNFR innenfor distriktsgrensen, og ingen nye forslag er foreslått tatt inn i ny KPA. For å vise hvilke planområdet det ikke skal åpnes for fortetting i, er formålet under skravuren «detaljplan skal fortsatt gjelde» vist med LNFR formål.

Til sammen tilsvarer dette 1 394 dekar formål fritidsbebyggelse tilbakeført til LNFR. Det er ingen spredte enkelttomter som er tilbakeført til LNFR, på grunn av at de sirklene som er avsatt i plankartet er bebyggt og/eller tidligere fradelte. På bakgrunn av dette vurderes det nye planforslaget som en forbedring sammenlignet med gjeldende KPA.

Påvirkning

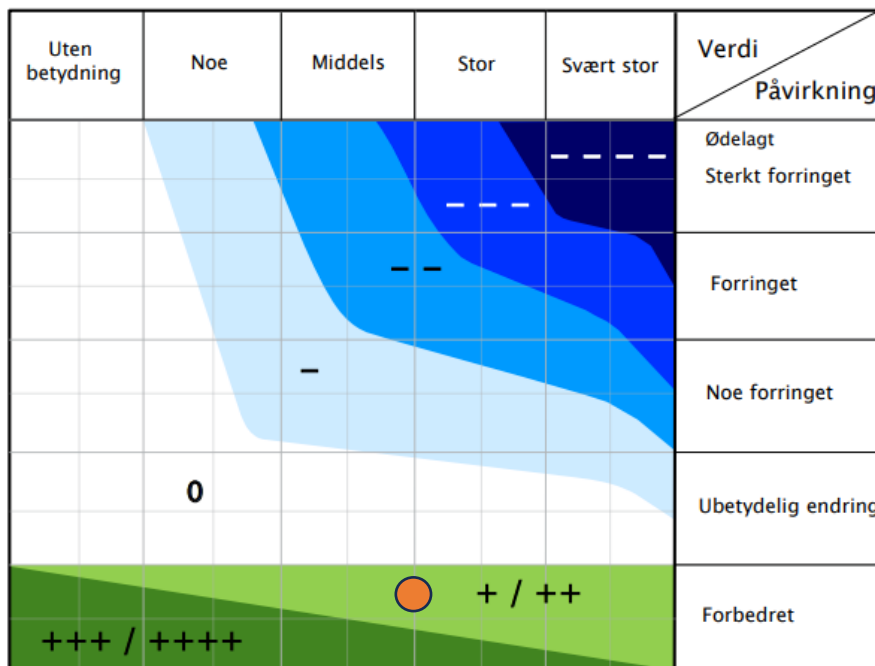
Sterkt forringet	Forringet	Noe forringet	Ubetydelig endring	<u>Forbedret</u>
------------------	-----------	---------------	--------------------	------------------

Samla vurdering for Gåebrien sijte

Det er ikke åpnet for nye arealformål innenfor distriktsgrensene til Gåebrien sijte (Riast Hylling reinbeitedistrikt). Flere områder er tilbakeført til LNFR under hensynssonen «reguleringsplan skal fortsatt gjelde», slik at KPA ikke åpner for fortetting i disse områdene. Potensielle konsekvenser for reindrifta her kan være følgene av økt ferdsel fra hyttene ved Østrungen. Det er naturlig at utfartsområdet herfra er sørover, med tanke på at adferden til

turfolk ofte er oppover. Stokkfjellet vindpark er også tidligere vurdert å gi indirekte konsekvenser for reindrifta. Dette er konsekvensutredet i egne planprosesser.

● Tiltak innenfor Gåebrien sijte

Omfanget av planforslaget av kommuneplanens arealdel innenfor distriktsgrensene til Gåebrien sijte (Riast Hylling reinbeitedistrikt) vurderes å være forbedret i forhold til KPA 2014-2024, i et område med middels til stor verdi. Dette gir konsekvensgrad noe forbedret miljøgevinst for delområdet.

10. Kilder

Distriktsplan for Gåebrien sijte 2014-2018

Distriktsplan for Saanti sijte 2014-2019

Landbruks- og matdepartementet (LMD) 2022. Reindrift og plan- og bygningsloven, veileder.

Miljøverndepartementet (MD), 2009c. Temaveileder: Reindrift og planlegging etter Plan- og bygningsloven (plandelen). 1.9.2009.

Miljøverndepartementet (MD), 2009d. Forskrift om konsekvensutredninger. FOR 2009-06-26 nr 855.

Statens vegvesen (2018) Håndbok V712.